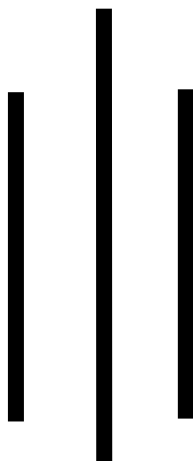

राजस्व परामर्श समितिको प्रतिवेदन

२०७७

प्रतिवेदक

दिल कुमारी पुन -- संयोजक
रामप्रसाद शर्मा -- सदस्य
धन बहादुर वि. क. -- सदस्य
फुलमाया पुन मगर -- सदस्य
देविलाल सापकोटा -- सदस्य सचिव

ताराखोला गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
अर्गल, बागलुङ
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

१. पृष्ठभूमि (Background)

नेपालमा संघिय शासन प्रणालीको स्थापना संगै तिन तहका सरकार र ती सरकारका तहगत अधिकारहरु संविधानमा नै व्यवस्थित गरिए संगै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका राजस्व उठाउने कर लगाउने अधिकारहरु समेत संविधानद्वारा नै किटान गरिएको छ । स्थानीय तहको निर्वाचन भएर जनप्रतिनिधिहरुले स्थानीय तहको अभ्यास गर्न थालेपछि स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने राजस्व परिचालन गर्ने अभ्यासको थालनी भएको छ । जनप्रतिनिधिहरुको उपस्थितिले No Taxation Without Representation भन्ने करको मुल सिद्धान्त समेत अवलम्बन भएको छ । नेपालको संविधानको भाग १९ धारा २२८ मा कानून बमोजिम बाहेक स्थानीय तहमा कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन पाईने छैन भन्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

२. स्थानीय तहमा कर सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाहरु

क) नेपालको संविधान

नेपालको संविधानको भाग १९ मा स्थानीय आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । जस अन्तर्गत धारा २२८ मा कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन नपाईने भन्ने व्यवस्था गरिएको छ । स्थानीय तहलाई प्रदत्त अधिकार क्षेत्र भित्र कानून निर्माण गरि स्थानीय श्रोत परिचालनको लागि कानूनले तोकेको अधिकार क्षेत्र भित्र रही कर उठाउन लगाउन र ऋण लिन सक्ने व्यवस्था रहेको देखिन्छ । संविधानको सोही धाराको उपधारा २ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको विषयमा राष्ट्रिय आर्थिक निति, वस्तु तथा सेवाको ओसार पसार पूँजी तथा श्रम बजार छिमेकी प्रदेश वा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल नहुने गरी कानून बनाई कर लगाउन सक्नेछ भन्ने उल्लेख गरिएको छ । संविधानको अनुसूचि ८ मा स्थानीय तहले लगाउन सक्ने कर तथा शुल्कहरुको विवरण उल्लेख गरिएको छ । जस अनुसार सम्पत्ति कर , घरबहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर लाई स्थानीय कर अन्तर्गत राखिएको छ । त्यसैगरी सेवा शुल्क , दस्तुर, पर्यटन शुल्क , विज्ञापन कर , व्यवशाय कर , भुमिकर (मालपोत) दण्ड जरिवाना, मनोरञ्जन कर, मालपोत संकलन जस्ता कर, शुल्क, दण्ड जरिवाना जस्ता राजस्वका श्रोतहरुको व्यवस्था गरिएको छ ।

ख) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन- २०७४

ऐनको दफा ११ को उपदफा २ (घ) मा स्थानीय कर, सेवा शुल्क तथा दस्तुर सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । जसमा-

- अ. संघीय तथा प्रदेश कानूनको अधिनमा रही सम्पत्ति कर घर बाहल कर , घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर , सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर व्यवसाय कर , भुमिकर (मालपोत), मनोरञ्जन कर सम्बन्धी निति कानून मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन,
- आ. स्थानीय पुर्वाधार तथा सेवाको शुल्क निर्धारण संकलन र व्यवस्थापन,
- इ. ट्रेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, क्यानोनिङ्ग, बज्जी जम्प, जिपफ्लायर, र्याफ्टिङ्ग, मोटरबोट, केबुलकार सेवा लगायत अन्य जल तथा स्थल क्षेत्रमा सञ्चालन हुने नविन पर्यटकीय सेवा तथा साहसिक खेलको शुल्क,
- ई. जडिबुटि, कवाडी र जीवजन्तु कर निर्धारण तथा संकलन,
- उ. स्थानीय राजस्वको आदार विस्तार तथा प्रवर्द्धन ,
- ऊ. ढुङ्गा, गिट्टि, बालुवा, माटो , काठ दाउरा जराजुरी स्लेट, खरीढुङ्गा आदि प्राकृतिक एवं खानी जन्य वस्तुको विक्री तथा निकासी शुल्क दस्तुर संकलन,
- ए. सिफारिस , दर्ता, अनुमति, नवीकरण आदिको शुल्क, दस्तुर निर्धारण र संकलन,
- ऐ. स्थानीय ताजस्व प्रवर्द्धनका लागि प्रोत्साहन,
- ओ. राजस्व सूचना तथा तथ्याङ्क को आदान प्रदान,
- औ. संघीय तथा प्रदेश कानूनको अधिनमा रही स्थानीय तहमा राजस्व चुहावट नियन्त्रण सम्बन्धी विति, कानून , मापदण्ड र नियमन,
- अं. मालपोत संकलन,
- अ. कर तथा सेवा शुल्क सम्बन्धी अन्य कार्य ।

ऐनको सोही दफाको उपदफा ४ को घ मा सेवा शुल्क , दस्तुर दण्ड जरिवाना तथा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी, पर्यटन शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ जसमा

- I. स्थानीय सेवा शुल्क, दस्तुर, दण्ड जतिवाना सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ ।
 - II. प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क, रोयल्टी संकलन, समन्वय र नियमन,
 - III. खनिज पदार्थको उत्खनन् र सो सम्बन्धी रोयल्टी संकलन,
 - IV. सामुदायिक बनको सञ्चालन र व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी संकलन,
 - V. पानीघट्ट, कुलो , पैनी जस्ता सेवा सञ्चालनबाट प्राप्त रोयल्टी संकलन,
- दफा ११ को उपदफा ४ को (ज) मा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी सम्बन्धी निति, कानून मापदण्ड तथा नियमन तथा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको संकलन तथा बाँडफाँड जस्ता विषय समेत स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्र राखेको देखिन्छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ५४ देखि ६३ सम्म स्थानीय तहले लगाउन सक्ने कर , शुल्क दस्तुर दण्ड जरिवाना लगायत व्यवस्थाहरू गरेको पाईन्छ । दफा ५४ मा कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन, उठाउन वा ऋण लिन नपाउने भन्ने व्यवस्था छ । दफा ५५ मा

सम्पत्ती कर घर जग्गा कर सम्बन्धी व्यवस्था गरेको पाईन्छ । दफा ५६ मा भूमिकर को व्यवस्था गरेको पाईन्छ । जसमा गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको जग्गामा त्यस्तो जग्गाको उपयोगका आधारमा भूमिकर लगाउनेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ । दफा ५७ मा घर जग्गा बहालकर सम्बन्धी व्यवस्था गरेको पाईन्छ । जसमा गाउँपालिका भित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले घर , गोदाम , टहरा, कारखाना , जग्गा , पोखरी पुरै वा आंशिक रूपमा भाडामा दिएकोमा सो भाडा रकमबाट बाहलकर लगाउनेछ भन्ने उल्लेख छ । दफा ५८ मा व्यवसाय कर सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ जस अनुसार गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र व्यापार व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी आर्थिक कारोबार को आधारमा व्यवसाय कर लगाउने छ भन्ने उल्लेख गरिएको छ । त्यसै गरी दफा ५९ मा बहाल विटौरी शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । दफा ६० मा पार्किङ्ग शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ जसमा गाउँपालिका ले आफ्नो क्षेत्रभित्र आफुले निर्माण , रेखदेख वा सञ्चालन गरेको हाट , बजार वा पसल वा सरकारी जग्गामा बनेका संरचनाको उपयोग बापत बहाल विटौरी शुल्क लगाउने छ भन्ने उल्लेख गरिएको छ । जडिबुटि, कवाडी र जीवजन्तु कर सम्बन्धी व्यवस्था दफा ६१ मा गरिएको छ जसमा गाउँपालिकाको आफ्नो क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले उन, खोटि, जडिबुटि, बनकस (खर) , कवडी माल, प्रचलित कानून बनोजिम निषेधित जीवजन्तु बाहेकका अन्य मृत वा मारिएको जीवजन्तुको हाड, सीङ्ग, प्वाख, छाला वा यस्तै प्रकृतको वस्तुको व्यवसायीक उपयोग गरे बापत गाउँपालिकाले जडिबुट, कवाडी तथा जीवजन्तु कर लगाउनेछ भन्ने उल्लेख गरिएको छ । दफा ६२ मा सेवा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ जसमा गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका केबलकार, ट्रेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, क्यानोनिङ्ग, बज्जी जम्प, जिपफ्लायर, प्यारागलाईडिङ्ग स्थानीय पर्यटन, मनोरञ्जन साहसिक खेलकुद सम्बन्धी सेवा वा व्यवसायमा सेवा शुल्क लगाउनेछ भन्ने उल्लेख गरेको छ ।

सोही दफाको उपदफा (२) मा गाउँपालिकाले निर्माण , सञ्चालन वा व्यवस्थापन गरेको स्थानीय पूर्वाधार वा उपलब्ध गराएको खानेपानी, बिजुली धारा अतिथि गृह, दर्मशाला पुस्तकालय, सभागृह र त्यस्तै अन्य संरचना फोहरमैला व्यवस्थापन, सरसफाई ढल निकास, सडक बत्ती जस्ता सेवा सुविधा, शौचालय, पार्क, स्नान गृह, पौडी पखरी, व्यायामशाला, गेष्टहाउस, पर्यटकीय स्तल, छात्रवास, हाट बजार, पशु बधशाला, शवदाहगृह, धोवीघाट र त्यस्तै अन्य सुविधा सडक, बस पार्क, ढल, पुल, बत्ती जस्ता सेवा, अचल सम्पत्ति वा अन्य कुनै विषयको मूल्यांकन सम्बन्धी सेवा तथा सिफारिस सम्बन्धी कुनै सेवा जस्ता विषयहरूमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था गरेको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ६५ मा स्थानीय राजस्व परामर्श समिति सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ जसमा देहाय बमोजिम पदाधिकारी रहने व्यवस्था छ ।

क) उपाध्यक्ष - संयोजक

ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य

ग) कार्यपालिकाले तोकेको कार्यपालिकाका सदस्य मध्येबाट एक जना महिला सहित दुईजना - सदस्य

घ) निजी क्षेत्रको उद्योग वाणिज्य सम्बन्धी मान्यताप्राप्त संस्थाको गाउँ वा नगर तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधी - सदस्य

ङ) घरेलु तथा साना उद्योग सम्बन्धी मान्यता प्राप्त संस्थाको नगर वा गाउँ तहको अध्यक्ष वा निजले तोकेको प्रतिनिधी - सदस्य

च) कार्यपालिकाको राजस्व शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

उपदफा २ मा राजस्व परामर्श समितिको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिएको छ जस अनुसार

क) राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा , संशोधन, परिमार्जन र सोको परिपालनाका सम्बन्धमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने ।

ख) राजस्वका श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको अनुमान गर्ने

ग) राजस्वका दर र क्षेत्र लगायतका आदारमा आन्तरिक आयको विश्लेषण र अनुमान गर्ने ,

घ) स्थानीय उद्योग तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन र रोजगारी सिर्जनामा योगदान दिने किसिमको कर नीतिको सम्बन्धमा परामर्श दिने,

ङ) कर राजस्व , गैरकर राजस्व, सेवा शुल्क , दस्तुर आदिको दर सम्बन्धमा परामर्श दिने ,

च) राजस्व प्रशासन सुधारका लागि अन्य आवश्यक परामर्श दिने ।

३. अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ को दफा १९ मा नेपाल सरकार, प्रदेश तथ स्थानीय तहले कर वा गैरकर राजस्वको प्रस्ताव गर्दा वा भईरहेको कर वा गैरकर राजस्वमा परिवर्तन गर्नुपर्दा त्यसको आवश्यकता औचित्यता त्यसबाट पर्ने प्रभाव समेत उल्लेख गरी प्रस्ताव तयार गर्नुपर्नेछ भन्ने उल्लेख गरिएको छ । उपदफा २ मा राजस्व प्रस्ताव तयार गर्दा प्रदेश वा स्थानीय तहले त्यस्तै विषयमा नेपाल सरकार, अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहले लगाएका कर वा गैरकर र त्यसका दरसँग यथासम्भव तादात्म्य हुने गरी प्रस्ताव गर्नुपर्ने भन्ने उल्लेख छ ।

४. ताराखोला गाउँपालिकाको आ.व. ०७६\०७७ को राजस्वको स्थिति

आ.व. २०७६/०७७ मा गाउँपालिकाले घरधुरी कर हटाई सम्पत्ती कर लगाउने, मालपोत करको दर यथावत राख्ने, निकासी कर ठेक्का मार्फत गराउने, व्यवसाय कर अभियानको रूपमा सञ्चालन गर्ने, सामुदायिक वनबाट रोयल्टीको रूपमा कर असुर गर्ने, ढुंगा खानीहरुलाई करको दायरामा ल्याउने, करदाता मैत्री कर प्रशासन लागू गर्ने आदि निति लिईएको थियो । उल्लेखित नीति कार्यन्वयनबाट आ.व. ०७६\०७७ मा देहाय बमोजिमको राजस्व संकलन हुने अनुमान गरिएको थियो –

क्र.सं.	राजस्व शीर्षक	अनुमानित आय	कैफियत
१	सम्पत्ति कर	२,५०,०००	
२	भुमिकर	८,८०,०००	
३	घरबहाल कर	१०,०००	
४	व्यवसाय कर	१,००,०००	
५	निकासी कर	१०,००,०००	
६	विज्ञापन कर	१०००	
७	बहाल बिटौरी कर	५०००	
८	पार्किङ्ग शुल्क	००	
९	सेवा शुल्क दस्तुर	२,००,०००	
१०	ढुंगा तथा स्लेट	३०,००,०००	
११	नदि खोलाको शुल्क (जलविद्युत)	२,५०,०००	
१२	सामुदायीक वनको शुल्क	४७२८००	
आ.व. ०७६\०७७ को जम्मा आन्तरिक आय		६१,६८,८००	

५. कर संकलनका सम्बन्धमा गाउँपालिकामा देखिएका समस्या तथा चुनौतिहरु

- क. कोरोना भाईरसको संक्रमणबाट भएको लकडाउनको कारणले सम्पत्ती कर कार्यन्वयन गर्न नसकिएको ।
- ख. कर्मचारी अभावले वडा कार्यालयहरुले आम्दानी बाध्ने र समयमै सो आम्दानी बैंक दाखिला गर्ने परिपाटिको विकास हुन नसकेको ।
- ग. वडा कार्यालयहरुबाट आम्दानीको रसिद काट्दा राजस्वको शीर्षक छुट्याएर आम्दानी बाध्ने नगर्दा कुन शीर्षकमा कति आम्दानी भयो एकिन हुन नसकेको ।
- घ. व्यवसाय कर प्रभावकारी रूपमा कार्यन्वयन हुन नसकेको ।
- च. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका ढुंगा खानीहरुबाट गाउँपालिकाबाट ठेक्का लगाई आम्दानी लिन नसकिएको ।

- छ. जडिबुटि तथा कवाडी व्यापारलाई करको दायरामा ल्याउन नसकिएको ।
- ज. आम्दानीको सफ्टवेयर प्रयोग गरी कम्प्युटर बिलिङ प्रणालीको विकास हुन नसकेको ।
- झ. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले तोकेका सबै कर तथा शुल्कका दायराहरु प्रयोग हुन नसकेको ।
- ञ. करदाता शिक्षा कार्यक्रम प्रभावकारी कार्यन्वयन नभएको ।
- ट. घर नक्सा पास तथा अभिलेखिकरणको थालनी हुन नसक्दा भवन निर्माणमा जोखिम न्यूनिकरण हुन नसकेको र गाउँपालिकाको ठुलो हिस्सा राजस्व संकलन हुन नसकेको ।
- ठ. निकासी शुल्क दस्तुर स्लेट ढुंगा निकासीमा मात्र सिमित रहेको अन्य बस्तुको निकासीलाई समेत आधार मानी ठेक्का व्यवस्था गर्न नसकिएको ।
- ड. सामुदायिक वनको सञ्चालन र व्यवस्थापनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी संकलन हुन नसकेको ।
- ढ. प्राकृतिक श्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टि सम्बन्धी निति कानून तथा मापदण्ड निर्माण हुन सकेको छैन ।
- ण. गाउँपालिकाको आन्तरिक आम्दानी बढाउन थप राजस्वका श्रोतहरुको पहिचान गरी सम्भाव्य राजस्व संकलन गर्न चुनौति छ ।
- ट. व्यवसाय करको दायरा र श्रोत न्यून छ । थोरै लगानीबाट व्यवसाय गरेका व्यवसायीहरुलाई करको दायरामा ल्याउन चुनौती छ ।
- ठ. बसाई सराईबाट जनसंख्या घट्दै गएको अवस्थामा बसोबास नगर्ने घर तथा उपभोग नगर्ने सम्पत्तीबाट सम्पत्तीकर असुल गर्न आगामी आ. व. मा चुनौती रहेको छ ।
- ड. कृषियोग्य भूमिको अभाव र प्रयोगमा नआउने व्यक्तिगत जग्गाको मालपोत (भुमिकर) उठाउन समस्या रहेको छ ।
- ण. प्राकृतिक श्रोतको सहि सदुपयोग गरी रोयल्टी प्राप्त गर्न निति, कानून तथा मापदण्ड निर्माण गरी कार्यन्वयन गर्न चुनौति छ ।
- त. बाटो घाटोको अवस्था तथा सवारी साधनको न्यून चापको कारण पार्किङ्ग शुल्क तथा सवारी कर संकलन हुने सम्भावना न्यून छ ।
- थ. छरिएर रहेको बस्ती र भौगोलिक जटिलताले कर संकलन कार्यलाई जटिल बनाएको छ ।
- द. पर्यटन पुर्वाधार तयार गरी पर्यटक गन्तव्य स्थलहरुको निर्माण गरी पर्यटन शुल्क उठाउन तत्काल नसके पनि यसको सम्भावना व्यापक रहेको देखिन्छ ।

६. आ. व. ०७६\०७७ मा गाउँपालिकाले लिने कर तथा राजस्व सम्बन्धी नीतिहरु (सुझाव)

- क. आ.व. देखि सम्पत्ति कर लागु गरी घरधुरी कर हटाउने, सम्पत्ति कर अन्तर्गत घर, घरले चर्चेको जमिन समेतलाई मुल्याङ्कन गरी करको दायरामा ल्याउने । सो कर कार्यन्वयन गर्न तत्काल सम्पत्ति कर सम्बन्धी कार्यविधी तयार गर्ने र सम्पत्ति मुल्याङ्कन समिति गठन गर्ने ।
- ख. मालपोत करको दर चालु आ.व. कै दरमा यथावत राख्ने ।

- ग. निकासी कर खुल्ला प्रतिस्पर्धाको आधारमा ठेक्कापट्टाबाट उठाउने व्यवस्था गर्ने ।
- घ. घरबहाल कर उठाउने कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- ङ. व्यवसाय कर उठाउन प्रत्येक वडामा अभियान सञ्चालन गर्ने र तोकिएको कर नतिर्ने व्यवसायीलाई आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि जरिवाना सहित गत आ. व. को बक्यौता कर समेत असुल गर्ने ।
- च. कर संकलन र कर प्रशासनलाई सरल तथा करदाता मैत्री बनाउन सबै वडा कार्यालयहरूमा ईबिलिङ्ग प्रणालीको शुरुवात गर्ने ।
- छ. सामुदायीक वनबाट काठ तथा अन्य वस्तु बिक्री तथा उपभोगको आधारमा रोयल्टी उठाउने व्यवस्था गर्ने ।
- ज. ढुंगा खानीलाई व्यवस्थीत रूपमा सञ्चालन गर्न प्रदेश कानून बमोजिम हुने गरी उक्त खानीलाई राजस्वको दायरामा ल्याउन प्रदेश सरकार, जिल्ला वन कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति आदि संग समन्वय गर्ने ।
- ञ. स्थानीय पर्व तथा हाटबजारहरूबाट बहाल बिटौरी कर संकलनको थालनी गर्ने ।
- ट. करको दर सकेसम्म कम गरी दायरा फराकिलो बनाउने नीति लिने ।
- ड. सार्वजनिक जग्गाहरूको पहिचान गरी पार्क, बगैचा, संग्रालय, मन्दिर, पोखरी निर्माण गर्ने बाटो घाटोको स्तर उन्नती गर्ने तथा पर्यटकीय स्थलहरूको विकास गरी पर्यटन शुल्क उठाउने व्यवस्था गर्ने । होमस्टेहरू सञ्चालनमा ल्याई करको दायरामा ल्याउने ।
- ढ. गाउँपालिकाको आम्दानीका श्रोत तथा कर र राजस्व संकलनसंग सम्बन्धीत विषयमा प्रचार प्रसार बहस पैरवी तथा छलफल जस्ता कार्यक्रमहरू निरन्तर रूपमा चलाई कर तथा राजस्व सम्बन्धी थप नीति तथा कार्यक्रम, कानून र मापदण्डहरू तयार गरी कार्यन्वयन गर्ने ।

७. गाउँपालिकाको आ.व. ०७७\७८ को आन्तरिक आम्दानीको अनुमान

क्र.सं.	राजस्व शीर्षक	अनुमानित आय रु.	कैफियत
१	सम्पत्ति कर	६००,०००	
२	भुमिकर	१०,००,०००	
३	घरबहाल कर	१०,०००	
४	व्यवसाय कर	१,५०,०००	
५	निकासी कर	१०,००,०००	
६	विज्ञापन कर	००	
७	बहाल बिटौरी कर	००	
८	पार्किङ्ग शुल्क	००	
९	सेवा शुल्क दस्तुर	५,००,०००	

१०	अन्य आमदानी (बोलपत्र/ दरभाउपत्र विक्री, परीक्षा दस्तुर, क्यान्टिन भाडा आदि	१,००,०००	
आ.व. ०७७\७८ को जम्मा आन्तरिक आय (अनुमानित)		३३,६०,०००	

ताराखोला गाउँपालिका अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको विधेयक- २०७७

प्रस्तावना: ताराखोला गाउँपालिका आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्नको निमित्त स्थानीय कर तथा शुल्क संकलन गर्ने, छुट दिने तथा आय संकलनको प्रशासनिक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २८८ को उपधारा (२) बमोजिम ताराखोला गाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस ऐनको नाम “आर्थिक ऐन, २०७७” रहेको छ ।
(२) यो ऐन २०७७ साल श्रावण १ गतेदेखि ताराखोला गाउँपालिका क्षेत्रमा लागू हुनेछ ।
२. सम्पत्ति कर: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र अनुसूची (१) बमोजिम सम्पत्ति कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
३. भूमि कर (मालपोत)गाउँपालिका क्षेत्रभित्र अनुसूची (२) बमोजिम भूमि कर (मालपोत) लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
४. घर बहाल कर: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, जग्गा वा पोखरी पूरै आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा अनुसूची (३) बमोजिम घर जग्गा बहाल कर लगाइने र असूल गरिनेछ ।
५. व्यवसाय कर: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोवारका आधारमा अनुसूची (४) बमोजिम व्यवसाय कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
६. निकासी कर - गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले ऊन, खोटो, जडिबुटी,वनकस, कवाडी माल र प्रचलित कानूनले निषेध गरिएको जीवजन्तु बाहेकका अन्य मृत वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सिङ, प्वाँख, छाला जस्ता बस्तुको व्यवसायिक कारोवार गरेवापत अनुसूची (५) बमोजिमको कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
७. विज्ञापन कर:ताराखोला गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हुने विज्ञापनमा अनुसूची (६) बमोजिम विज्ञापन कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानुन स्वीकृत भई सो कानुनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोहि बमोजिम हुनेछ ।
८. मनोरञ्जन कर: गाउँपालिका क्षेत्र भित्र आयोजना हुने मेला, पर्व, जात्रा वा अन्य मनोरञ्जनात्मक क्रियाकलापमा आयोजकले अनुसूची (८) बमोजिमको मनोरञ्जन कर तिर्नुपर्ने छ ।

९. बहाल बिटौरी शुल्क: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र आफुले निर्माण, रेखदेख वा संचालन गरेका अनुसूची (७) मा उल्लेख भए अनुसार हाट बजार वा पसलमा सोही अनुसूचीमा भएको व्यवस्था अनुसार बहाल बिटौरी शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
१०. घर नक्सा पास संग सम्बन्धीत - गाउँपालिका क्षेत्रभित्र अनुसूची (८) बमोजिम को दरमा घर नक्सा पास गर्दा लगाइने शुल्क असूल उपर गरिनेछ ।
११. पार्किङ शुल्क: गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै सवारी साधनलाई पार्किङ सुविधा उपलब्ध गराए वापत पार्किङ शुल्क लगाइने र असूल उपर गर्न सकिनेछ ।
१२. सेवा शुल्क, दस्तुर: गाउँपालिकाले क्षेत्र भित्र अनुसूची (९) बमोजिम सेवा शुल्क, दस्तुर , सिफारिस दस्तुर, आदि लगाइने र असूल उपर गरिने छ ।
१३. कर छुट - यस ऐन बमोजिम कर तिर्ने दायित्व भएका व्यक्ति वा संस्थाहरुलाई कुनै पनि किसिमको कर छुट दिइने छैन ।
१४. कर तथा शुल्क संकलन सम्बन्धी कार्यविधि - यो ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार कर तथा शुल्क संकलन सम्बन्धी कार्यविधि गाउँपालिकाले तोके अनुसार हुने छ ।

अनुसूची-१

ऐनको दफा (२) सँग सम्बन्धीत

सम्पत्ति कर

१. सम्पत्ति मूल्याङ्कन स्थानीय तहको आर्थिक ऐन २०७७ बमोजिम सम्पत्ति करको दर दफा २ बमोजिम ताराखोला गाउँपालिका सम्पत्ति कर व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि बमोजिम गर्ने ।
२. ताराखोला गाउँपालिका क्षेत्र भित्र आफ्नो नाममा रहेको सबै जग्गा र सो जग्गामा बनेको भौतिक संरचनाहरुको एकमुष्ट सम्पत्ति मूल्याङ्कन गरी हुन आउने मूल्यका आधारमा कर निर्धारण गर्ने ।
३. सम्पत्ति कर बुझाउने कुनै करदाताको आफ्नो नाममा रहेको सम्पत्ति लुकाई वा खण्डिकरण गरी वा भौतिक संरचना नदेखाई सम्पत्ति मूल्याङ्कन गराई कर तिरेको प्रमाणित भएमा वास्तविक सम्पत्तिको मूल्याङ्कनबाट तोकिए बमोजिम थप रकम जरिवाना गरी असुल गर्ने ।
४. जग्गाको मूल्य तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
५. आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ देखि निम्नानुसार सम्पत्ति करको दर लागु हुनेछ ।

करयोग्य सम्पत्तिको मूल्य	बार्षिक दर (कोष्ठमा उदाहरण)
पाँच लाख रुपैयाँसम्मको मूल्यांकनमा	एक मुष्ट रु.१०० (रु सय)
पचास लाख रुपैयाँसम्म	प्रति लाख रु.१०(रु दश)
एकाउन्न लाख देखि एक करोड रुपैयाँसम्म	प्रति लाख रु. २० (रु विस)
एक करोड एक लाख देखि दुई करोड रुपैयाँसम्म	प्रति लाख रु. २५(रु पच्चिस)

दुई करोड एक लाख रुपैयाँदेखि तिन करोड रुपैयाँसम्म	प्रति लाख रु.३०(रु तिस)
तिन करोड एक लाख रुपैयाँदेखि पाँच करोड रुपैयाँसम्म	प्रति लाख रु.४५ (रु पैतालिस)
पाँच करोड भन्दा माथि	प्रति लाख रु.५० (रु पचास)

अनुसूची-२
ऐनको दफा (३) सँग सम्बन्धीत
भूमि (मालपोत) कर

क्र.सं.	विवरण	दर	कैफियत
१	घर जग्गा सम्बन्धी सिफारिस		
१.१	न्युनतम ५ रोपनी सम्मको	२००।-	
	५ रोपनी भन्दा माथिको	प्रति रोपनी रु. ५ का दरले	
१.२ खेती योग्य जमिन बाँझो राखी खेती नगर्ने सम्पत्ति धनिलाई माथि उल्लेखित भएको करको दर अनुसार लाग्ने करमा ५० थप जरिवाना लाग्नेछ ।			
१.३ गाउँपालिकाले तोकेको समयमा मालपोत नतिर्ने जग्गाधनिलाई माथि उल्लेखित भएको करको दर अनुसार लाग्ने करमा १० प्रतिशत थप जरिवाना लाग्नेछ ।			

अनुसूची-३
ऐनको दफा (४) सँग सम्बन्धीत
घरबहाल कर

क्र.सं.	विवरण	दर	कैफियत
१	घर बहाल कर	१० %	घर भाडाको १०%

अनुसूची-४
ऐनको दफा (५) सँग सम्बन्धीत
व्यवसाय कर

क्र.सं.	विवरण	दर	कैफियत
१	व्यापारिक बस्तु		
१.१	मदिरा पसल		
१.१.१	रक्सी, वियरको थोक पसल	२०००।-	
१.१.२	रक्सी, वियरको खुद्रा विक्री पसल	५००।-	
१.२	सुर्ती जन्य (धुम्रपान) पसल		

१.२.१	चुरोट, विडी, सूतीजन्य पदार्थको डिलर पसल	५०००।-	
१.२.२	चुरोट, विडी, सूतीजन्य पदार्थको थोक पसल	१५००।-	
१.२.३	चुरोट, विडी, सूतीजन्य पदार्थको खुद्रा पसल (क)	२५०।-	
१.२.४	चुरोट, विडी, सूतीजन्य पदार्थको खुद्रा पसल (ख)	१५०।-	
१.३	हल्का पेय पदार्थ पसल		
१.३.१	हल्का पेय पदार्थको डिलर	१०००।-	
१.३.२	हल्का पेय पदार्थको खुद्रा पसल (क)	२५०।-	
१.३.३	हल्का पेय पदार्थको खुद्रा पसल (ख)	१५०।-	
१.४	रक्सी सुती पेय पदार्थ किराना सबै बेच्ने पसल (वार्षिक १ लाख सम्मको कारोबार)	२५०।-	
१.४.१	रक्सी सुती पेय पदार्थ किराना सबै बेच्ने पसल (वार्षिक १ लाख भन्दा बढिको कारोबार)	१०००।-	
२	औषधी व्यवसाय		
२.१	औषधी खुद्रा पसल (क)	२०००।-	
२.२	औषधी खुद्रा पसल (ख)	१०००।-	
३	स्टेशनरी तथा पुस्तक पसल		
३.१	स्टेशनरी रक्सी किराना आदी भएमा	५००।-	
४	कस्मेटिक पसल		
४.१	कस्मेटिक पसल अन्य सामग्री बिक्री गरेमा	५००।-	
४.२	कस्मेटिक खुद्रा पसल	२५०।-	
५	कपडा तथा फेन्सी पसल		
५.१	कपडा फेन्सी तथा व्याग थोक पसल	४०००।-	
५.२	कपडा फेन्सी तथा व्याग खुद्रा पसल श्रेणी (क) मुख्य व्यापारिक क्षेत्र	१५००।-	
५.३	कपडा फेन्सी तथा व्याग खुद्रा पसल श्रेणी (ख) ग्रामिण बजार क्षेत्र	१०००।-	
६	धागो टाँक फस्नर थोक पसल		
६.१	धागो टाँक फस्नर थोक पसल	४०००।-	
६.२	धागो टाँक फस्नर खुद्रा पसल	५००।-	
७	इलेक्ट्रोनिक बिक्री पसल		
७.१	इलेक्ट्रोनिक खुद्रा पसल श्रेणी विद्युतिय सामग्री सहित	५००।-	

८	दैनिक उपभोगका वस्तु		
८.१	खाद्यान्न किराना थोक तथा खुद्रा पसल	१५००।-	
८.२	खाद्यान्न किराना थोक तथा खुद्रा पसल सबै सामान स्टेशनरी, रक्सी, पेयपदार्थ, सुर्तिजन्य पदार्थ एकै ठाउँमा भएको	२०००।-	
८.३	खाद्यान्न किराना थोक तथा खुद्रा पसल सबै सामान लत्ता कपडा एकै ठाउँमा भएको	१०००।-	
९	नोटरी पब्लिक अनुवादक नक्कल प्रमाणित		
९.१	ढुवानी कम्पनी तथा ट्रान्सपोर्ट व्यवसाय ,संस्थागत पेन्टर, प्लम्बि ,वायरि ,पेन्ट	१०००।-	
१०	घरेलु कुटिर उद्योग		
१०.१	नेपाली कागजात उद्योग	३००।-	
१०.२	अल्लो धागो/कपडा उद्योग	३००।-	
१०.३	गाउँ/गाउँमा सिरक डसना	१००।-	
१०.४	जडिबुटी खरिद बिक्री गर्ने	१५०००।-	
१०.५	जडिबुटी बेच्ने प्रयोजनको लागि संकलन गर्ने	५००।-	
१०.६	पुराना कपडा प्रशोधन गरी कपास बनाउने	५००।-	
११	कुटानी पेलानी मिल		
११.१	कुटानी पिसानी मिल	३००।-	
११.२	पेलानी मिल	५००।-	
१२	कृषि तथा बनजन्य उद्योग		
१२.१	काठको फर्निचर उद्योग शोरुम ३ लाखभन्दा बढी पूजीभएको	५०००।-	
१२.२	काठको फर्निचर उद्योग शोरुम ३ लाखभन्दा कम पूजी भएको	२५००।-	
१२.३	निजी तथा बन समुहबाट लिलाम बिक्री हुने काठमा प्रति क्यूब फिट	५।-	
१३	क्रसर उद्योग		
१३.१	निजी जग्गामा सञ्चालित ढुंगा खानीको हकमा IEE Report मा तोकेको ढुंगाको मूल्यको	५ प्रतिशत	
१४	होटल लज एण्ड रेष्टुरेन्ट		
१४.१	होटल भोजनालय	५००।-	

१४.२	फेन्सी रक्स किराना होटल	३००।-	
१४.३	खाजा घर	२००।-	
१५	सञ्चार सेवा		
१५.१	टेलिफोन मोबाईल सेवा प्रदायक कम्पनी	१५०००।-	
१५.२	टि.भि.च्यानल प्रसारण सेवा	१००००।-	
१५.३	केबुल च्यानल प्रसारण सेवा	१०००।-	
१५.४	एफ.एम.रेडियो दर्ता सिफारिस प्रसारण सेवा	५०००।-	
१५.५	वित्तीय सहकारी संस्था	३०००।-	
१५.६	बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था	१५००।-	
१५.७	बचत तथा ऋण सहकारी संस्था	२०००।-	
१५.८	सहकारी संस्थादर्ता/ नविकरण	१०००/५००।-	
१५.९	विषयगत सहकारी	१०००।-	
१६	शिक्षा सेवा संस्थागत		
१६.१	क्याम्पस अनुमति र स्वीकृतिको लागि सिफारिस	२००००।-	
१६.२	माध्यामिक विद्यालय समेत +२ अनुमतिस्वीकृति	१५०००।-	
१६.३	आधारभूत विद्यालय कक्षा ८ सम्म सञ्चालन को लागि अनुमतिस्वीकृति	१००००।-	
१६.४	आधारभूत विद्यालय/कक्षा ५ सम्म सञ्चालन को लागि अनुमतिस्वीकृति	७५००।-	
१६.५	मन्टेश्वरी तथा शिशु स्याहार केन्द्र अनुमतिस्वीकृति	२०००।-	
१६.६	छात्र-छात्रावास अनुमतिस्वीकृति	२०००।-	
१७	निजी शिक्षालय वार्षिक शुल्क		
१७.१	क्याम्पस	१००००।-	
१७.२	मा.वि.+२	५०००।-	
१७.३	आधारभूत ८ कक्षा सम्म	२५००।-	
१७.४	आधारभूत ५ कक्षा सम्म	१५००।-	
१७.५	मन्टेश्वरी शिशु स्याहार केन्द्र	५००।-	
१७.६	छात्र-छात्रावास	५००।-	
१८	इन्स्टिच्युट तालिम तथा अनुसन्धान केन्द्र		
१८.१	कम्प्युटर इलेक्ट्रोनिक तालिम केन्द्र	५००।-	
१८.२	सवारी चालक तालिम केन्द्र	१०००।-	
१९	अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरु		

१९.१	अन्तराष्ट्रिय संस्था व्यवसायिक कारोबार गर्ने दर्ता नविकरण शुल्क	५०००।-	
१९.२	राष्ट्रिय संस्था व्यवसायिक कारोबार गर्ने दर्ता नविकरण शुल्क	३०००।-	
२०	मोटर साइकल मर्मत	१०००।-	
२१	अन्य मर्मत सेवा		
२१.१	टि.भी. डेक फ्रिज कम्प्युटर मर्मत पसल	५००।-	
२१.२	मोबाइल बिक्री तथा मर्मत पसल	५००।-	
२१.३	रेडियो घडी मोबाइल मर्मत पसल	३००।-	
२१.४	अन्य मर्मत पसल	३००।-	
२१.५	साधारण भाडा खुद्रा पसल	५००।-	
२१.६	ब्युटी पार्लर सेवा	२००।-	
२१.७	सैलुन सेवा	२००।-	
२१.८	डाइक्लिनिक सेवा	२००।-	
२२	साइन बोर्ड आर्ट व्यवसाय		
२२.१	डिजिटल आर्ट व्यवसाय	५००।-	
२२.२	अन्य आर्ट व्यवसाय	२००।-	
२३	पशु पधशाला		
२३.१	मासु बिक्री पसल	५००।-	
२३.२	ताजा माछा सिद्रा बिक्री पसल	१०००।-	
२३.३	अण्डा बिक्री पसल	३००।-	
२४	फूल विरुवा बिक्री पसल		
२४.१	नर्सरी	३००।-	
२४.२	फुल बिक्री पसल	१००।-	
२५	स्टेशनरी फोटोकपि फोटो सहितको पसल	५००।-	
२६	सिलाई पसल	३००।-	
२७	बुटिक ल्याब्रटोरी	१००।-	
२८	घुम्टि हाटबजारमा व्यवसाय गर्ने व्यवसायीको हकमा		
२८.१	फेन्सी तथा कपडा पसल	२००।-	
२८.२	खुद्रा किराना	१००।-	
२८.३	अन्य प्रकृतिका खुद्रा	१००।-	
२९	माथी उल्लेख नभएका उद्योगहरुको हकमा		

२९.१	ठूला उद्योग	५०००।-	
२९.२	मझौला उद्योग	४०००।-	
२९.३	साना तथा घरेलु उद्योग	२५००।-	
३०	माथि उल्लेख नभएका अन्य पेशा व्यवसाय		
३०.१	डिस्ट्रिब्युटर्स थोक पसल	१५००।-	
३०.२	खुद्रा पसल	१०००।-	
३०.३	सेवा प्रदायक अन्य व्यवसाय	५००।-	
३०.४	कृषि फर्म	३००।-	
३०.५	पशु फर्म	३००।-	
३०.६	कवाडी संकलन	१५०।-	

पुनश्च:

- क. मदिरा/डिस्टलरी उद्योगमा उत्पादन भएको सामानको उद्योगको विक्री मुल्यमा २% उत्पादन स्थलमा स्थानीय कर अतिरिक्त असुल गरिनेछ ।
- ख. पानी उत्पादन गर्ने, उद्योगबाट उत्पादन हुने पानीको बोतलमा प्रति बोतल रु.०.२५ अतिरिक्त स्थानीय कर असुल गरिनेछ ।
- ग. सामुदायिक बनले बन पैदावार विक्री बाट गरेको वार्षिक आम्दानीको ५% का दरले प्रत्येक सामुदायिक बनबाट कर असुल गरिनेछ ।

अनुसूची-५

ऐनको दफा (६) सँग सम्बन्धीत

निकासी कर

निकासी करको दर कार्यापालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

अनुसूची-६

ऐनको दफा (७) सँग सम्बन्धीत

विज्ञापन कर

क्र.सं.	विवरण	दर		कैफियत
		पटके रु.	वार्षिक रु.	
१	विज्ञापन तर्फ			
१.१	होडिड बोर्ड, साइन तथा अन्य		प्रती वर्ग फिट ७५।-	

	ठुला विद्युतीय बोर्डहरु			
१.२	ग्लो साइन बोर्ड , डी.पी.एस.बोर्ड आदि		प्रती वर्ग फिट ९०।-	
१.३	भित्ति लेखन		प्रती वर्ग फिट २०।-	
१.४	तुल, व्यानर		प्रती वर्ग फिट १००।-	
१.५	डिजिटल बोर्ड		प्रती वर्ग फिट २००।-	

पुनश्च: माथि उल्लेख दर प्रदेश कानुन स्वीकृत भई सो कानुनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोही बमोजिम हुनेछ ।

नोट:

- कुनै पनि प्रकारका विज्ञापन गर्दा गाउँपालिकाबाट पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र गर्नुपर्नेछ ।
- नेपाल सरकारको नीति बमोजिम सार्वजनिक स्थलमा विज्ञापन गर्न बन्देज गरेका मादक पदार्थ सूतिजन्य जस्ता बस्तुहरुको विज्ञापन गर्न पाइने छैन ।
- यातायात सवारीका साधनहरुको विक्री प्रयोजनका लागि हुने विज्ञापनमा २० प्रतिशत थप गरी लिईनेछ ।
- होटल तथा व्यापार व्यवसायको प्रवर्द्धन सम्बन्धी विज्ञापनहरुमा माथि उल्लेखित दररेटमा कर लिईनेछ ।
- विभिन्न संघ संस्थाहरुबाट हुने सेवामूलक प्रचार प्रसारका सामाग्रीहरुमा उल्लेखित दरमा ५० प्रतिशत छुट दिईने छ ।
- नेपाल सरकारका तर्फबाट हुने जनचेतना अभिवृद्धिमूलक सूचना प्रचार प्रसारका सामाग्रीहरुमा विज्ञापन कर लिईने छैन ।
- व्यापार व्यवसाय वा कार्यालय रहेको स्थानको परिचयपाटीको हकमा विज्ञापन कर लिईने छैन ।
- स्वीकृत नै नलिई राखिएका विज्ञापन सामाग्री हटाउने र स्वीकृती दिन उपयुक्त ठानिएमा लाग्ने करको शत प्रतिशत बराबर जरिवाना लिई स्वीकृती दिन सकिनेछ ।
- निजी स्वामित्वको स्थानमा विज्ञापन सामाग्री राख्दा सम्बन्धित सरोकारवालाको सहमति प्राप्त गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो ठाउँमा गरिने विज्ञापन करमा ५० प्रतिशतसम्म छुट दिईनेछ ।
- स्वीकृत समयावधि भित्रै अर्को थप समयावधिका लागि नविकरण गर्न आउनेलाई लाग्ने दस्तुरमा २५ प्रतिशत छुट दिईनेछ ।
- पटके समयावधि भन्नाले बढीमा १ महिनासम्मका लागि स्वीकृत प्राप्त समयावधि लाई मानिनेछ ।
- विज्ञापन गर्नेले स्वीकृत समयावधी समाप्त हुँदा गरिएको विज्ञापन स्वयंले हटाउने/मेटाउनु पर्नेछ ।

अनुसूची-७
ऐनको दफा (८) सँग सम्बन्धीत
मनोरञ्जन कर

- मेला, जात्रा, पर्वमा आयोजकले प्रति मेला/जात्रा रु. ५०० मनोरञ्जन कर तिर्नु पर्नेछ ।
- गाईघाट झरना लगायत मनोरञ्जन स्थलहरुको वार्षिक न्युनतम रु. ६०,००० कर तिर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची-८
ऐनको दफा (९) सँग सम्बन्धीत
बहाल बिटौरी शुल्क

सि.नं.	विवरण	दर	कैफियत
१	कपडा पसल	५०	
२	फेन्सी पसल	५०	
३	भाडा पसल	५०	
४	जुत्ता चप्पल पसल	५०	
५	मासु पसल	५०	
६	नास्ता पसल	५०	
७	फलफुल पसल	५०	
८	कस्मेटिक पसल	५०	
९	मर्मत पसल	५०	
१०	माछा पसल	५०	
११	चना चटपट पसल	५०	
१२	खेलौना पसल	५०	

अनुसूची-९
ऐनको दफा (१०) सँग सम्बन्धीत

क. घर नक्सा पास सँग सम्बन्धीत

क्र.सं.	विवरण	दर	कैफियत
१	घर नक्सा		
१.१	नक्सा प्रमाणित दस्तुर	५००।-	
१.२	नक्सापास दस्तुर (प्रति वर्ग फिट रु.मा)		
१.२.१	मुख्य व्यापारीक तथा शहरी क्षेत्र तर्फ		

१.२.१.१	अ) आर.सी.सी.फ्रेम स्टकचर तर्फ		
	क. आर.सी.सी. छााना जमिन तला र प्रथम तला सम्म	३१-	
	ख. आर.सी.सी. छााना दोस्रो,तेस्रो र चौथो तला सम्म	४१-	
	ग.आर.सी.सी. छााना चौथो तला भन्दा माथि	७१-	
१.२.१.२	आ.लोडबेरिङ्ग स्टकचर तर्फ (सिमेन्ट जोडाईमा ईटा र ढुङ्गाको गारो)		
	क.आर.सी.सी. छााना जमिन तला	२१-	
	ख.आर.सी.सी. छााना प्रथम तला र दोस्रो तला	३१-	
	ग.जस्ता छााना अन्य जमिन तला प्रथम तला र दोस्रो तला सम्म	११-	
	घ. सिमेन्ट ब्लक ५ इन्ची गारो जस्ता छााना, अस्थायी टहरो गोदाम आदी	०.५१-	
१.२.१.३	इ.लोडबेरिङ्ग स्टकचर तर्फ (माटोको जोडाईमा ईटा र ढुङ्गाको गारो)		
	क. आर.सी.सी. छााना जमिन तला भई प्रथम तलामा जस्ता छााना भएको	११-	
	ख. जस्ता छााना जमिन तला र प्रथम तलासम्म	११-	
	ग. जस्ता छााना मात्र लगाएको अवस्थामा	०.५१-	
१.२.२	ग्रामिण बजार तर्फ		
१.२.२.१	अ. आर. सी.सी.फ्रेम स्टकचर तर्फ		
	क. आर.सी.सी. छााना जमिन तला र प्रथम तलासम्म	२१-	
	ख. आर.सी.सी. छााना दोस्रो, तेस्रो र चौथो तलासम्म	३१-	
	ग.आर.सी.सी. छााना चौथो तला भन्दा माथि	४१-	
१.२.२.२	आ. लोडबेरिङ्ग स्टकचर तर्फ (सिमेन्ट जोडाईमा ईटा र ढुङ्गाको गारो)		
	क. आर.सी.सी. छााना जमिन तला	११-	
	ख. आर.सी.सी. छााना प्रथम तला र दोस्रो तला	२१-	
	ग. जस्ता छााना अन्य जमिन तला प्रथम तला र दोस्रो तलासम्म	११-	
	घ. सिमेन्ट ब्लक ५ इन्च गारो जस्ता छााना, अस्थायी टहरो गोदाम आदी	११-	
	इ लोडबेरिङ्ग स्टकचर तर्फ (माटोको जोडाईमा ईटा र ढुङ्गाको गारो)		
	क. आर.सी.सी. छााना जमिन तला भई प्रथम तलामा	११-	

१.२.२.३	जस्ता छाना भएको		
	ख.जस्ता छाना जमिन तला र प्रथम तला सम्म	११-	
	ग. जस्ता छाना मात्र लगाएको अवस्थामा	११-	
१.२.३	ग्रामिण आवासिय क्षेत्र तर्फ		
१.२.३.१	अ.आर.सी.सी. फ्रेम स्टकचर तर्फ		
	क. आर.सी.सी. छाना जमिन तला र प्रथम तला सम्म	११-	
	ख.आर.सी.सी. छाना दोस्रो, तेस्रो र चौथो तला सम्म	२१-	
	ग. आर.सी.सी छाना चौथो तला भन्दा माथि	२१-	
१.२.३.२	आ. लोडबेरिङ्ग स्टकचर तर्फ (सिमेन्ट जोडाईमा ईटार ढुङ्गाको गारो)		
	क.आर.सी.सी. छाना जमिनतला	११-	
	ख. आर.सी.सी. छाना प्रथम तला र दोस्रो तला	२१-	
	ग.जस्ता छाना अन्य जमिन तला प्रथम तला र दोस्रो तलासम्म	११-	
	घ. सिमेन्ट ब्लक ५ इन्ची गारो जस्ता छाना अस्थायी टहरो गोदाम आदी	११-	
१.२.३.२	इ. लोडबेरिङ्ग स्टकचर तर्फ (माटोको जोडाईमा ईटा र ढुङ्गाको गारो)		
	क.आर.सी.सी. छाना जमिन तला भई प्रथम तलामा जस्ता छाना भएको	११-	
	ख.जस्ता छाना जमिन तला र प्रथम तला सम्म	११-	
	ग. जस्ता छाना मात्र लगाएको अवस्थामा	११-	
१.२.४	कृषि प्रयोजन तर्फ		
१.२.४.१	अ. पशु तथा पंक्षीको खोर गोठ निर्माण तर्फ		
	क. आर.सी.सी. स्टकचर जमिनतला	१.५१-	
	ख. आर.सी.सी. स्टकचर प्रथमतला र सो भन्दा माथि	२१-	
	ग.लोडबेरिङ्ग जस्ता छाना जमिन तला	११-	
	घ. लोडबेरिङ्ग जस्ता छाना प्रथम तला र सो भन्दा माथि	१.५१-	
	ड. साधारण खरको छाना	०.५१-	
१.२.५	सार्वजनिक संघसंस्था तर्फ		
	क. सरकारी कार्यालय र सरकारी स्तरका शैक्षिक संस्था (व्यापारीक प्रयोजन बाहेक)		स्वीकृत लिनु पर्ने
	ख. सार्वजनिक मठमन्दिर गुम्बा मस्जिद चर्च पाटी पौवा		स्वीकृत लिनु पर्ने
१२.६	कम्पाउण्ड वाल तर्फ (रनिङ्ग फिटमा)	११-	
१.२.७	नक्शा पास तर्फ सेवा शुल्क	५००१-	

१.३	नक्सा नक्कल दस्तुर (नक्शा र प्रमाणपत्र समेत)	७००।-	
१.४	नक्शापास प्रमाणपत्र मात्र नक्कल दस्तुर	५००।-	
१.५	नक्शा तर्फको घरनक्शा नामसारी दस्तुर		
१.५.१	अशबन्डाबाट पारिवारिक नामसारि	२००।-	
१.५.२	अन्य राजिनामाबाट नामसारी	५००।-	
१.६	नक्शापास जरिवाना	५००।-	
१.७	२०७६ श्रावण १ गते अघि निर्मित घर भवन तथा संरचनाहरूको नक्सा प्रमाणित गर्ने कार्यमा माथि उल्लेखित वर्गिकरण अनुसार छुट्याई अभिलेखीकरणको लागि तोकिएको दस्तुरमा आर्थिक वर्ष ०७६/०७७ सम्मको लागि मात्र लागु हुने गरी ५० प्रतिशत छुट दिइनेछ ।		
१.८	माथि उल्लेखित क्षेत्रमा व्यापारिक प्रयोजनका लागि बनाईएको भवनको लाग थप रु.०.५ प्रति स्क्वायर फिटको दरले दस्तुर लगाइनेछ ।		
१.९	आवासीय घर भन्दा बाहिर सोही कित्तामा भान्सा घर वा यस्तै प्रकृतिका १३० वर्ग फिट सम्मका जस्ताले छाएको १ तले संरचनाको लागि १ मुष्ट रु २५० थप दस्तुर लगाउने ।		
१.१०	आवासीय भवनलाई व्यावसायिक भवनमा परिवर्तन गर्नका लागि प्रति स्क्वायर फिट रु.१।- थप दस्तुर लगाउने सोको लागि आवश्यक सेटव्याक अनिवार्य रूपमा पुगेको हुनुपर्नेछ ।		
१.११	निर्माण भई सकेका भवनका संरचनामा परिवर्तन गर्नु परेमा माथि उल्लेखित वर्गिकरण अनुसार प्लिन्थ एरियामा प्रति स्क्वायर फिटको दरले थप दस्तुर लगाउने ।		
१.१२	निर्माण भई सकेको भवनमा झ्याल ढोका गारो जस्तो प्लिन्थ एरियालाई फरक नपर्ने गरी गरिएको परिवर्तनका लागि एकमुष्ट रु.१०००।- थप दस्तुर लगाउने ।		
१.१३	पास भएको नक्सा भन्दा संरचनामा फरक पार्नु परेमा प्लिन्थ एरिया बढेमा सोही अनुसारको थप दस्तुर लाग्नेछ तर प्लिन्थ एरिया घटेमा पुरानो दस्तुर नै कायम रहनेछ ।		

नोट:-

नक्सा पास प्रयोजनका लागि वर्गिकृत क्षेत्रहरू:

- मुख्य व्यापारिक तथा शहरी क्षेत्र: घुस्मेली बजार, करिमेला, भातखाने डाँडा
- ग्रामिण बजार क्षेत्र: किकल्टा, नेपाल मा.वि.क्षेत्र, खोडे बजार, हिल साँदी, हिलगाउँ, अमरभूमिको माझखर्क, बुकेनी
- ग्रामिण तथा आवासीय क्षेत्र: माथि बाहेकका सबै क्षेत्रहरू

अनुसूची-१०

ऐनको दफा (१२) सँग सम्बन्धीत सेवा शुल्क दस्तुर

क.सिफारिस

क्र.सं.	विवरण	दर	कैफियत
१	नयाँ नागरिकता सिफारिस दस्तुर	२००।-	

२	अन्य निकायको योजना सम्झौता र भुक्तानी सिफारिस	२००।-	
३	अन्य कार्यालयहरुलाई सिफारिस	२००।-	
४	जग्गा नामसारी सिफारिस	५००।-	
५	रुख काटने सिफारिस	५००।-	
६	दैवि प्रकोप छात्रवृत्ति ,विपिन्न ,असहाय ,अपाङ्गता , सिफारिस	निशुल्क	
७	नागरिकताको प्रतिलिपि तथा घटना दर्ता प्रमाणपत्र प्रतिलिपिको सिफारिसको लागि	५००।-	

ख. नविकरण

क्र.सं.	विवरण	दर	कैफियत
१	संस्था दर्ता तथा नवीकरण	नयाँ दर्ता १०००।- नविकरण ५००।-	
२	हातहतियार नवीकरण (बन्दूक)	५००।-(वार्षिक)	
३	पसल दर्ता तथा नविकरण	रु१०००।- र रु.५००।-	

ग.प्रमाणित

क्र.सं.	विवरण	दर	कैफियत
१	नाता प्रमाणित	३००।-	
२	अंग्रेजी कागजात प्रमाणित	५००।-	
३	चार किल्ला प्रमाणित	५००।-	
४	आम्दानी प्रमाणित	न्यूनतम रु २०० नघट्ने गरी कुल आम्दानीको कुल ०.९ प्रतिशत	
५	मोटर बाटो प्रमाणित	मूल बाटो (तारा-हिल-हरिचौर, सहिदमार्ग) को लागि रु.१०००।- र अन्य शाखा बाटोको लागि रु.७५०।-	
६	मोटर बाटो नभएको	५००।-	

घ.व्यक्तिगत घटना दर्ता

क्र.सं.	विवरण	दर	कैफियत
१	जन्म विवाह मृत्यु र सम्बन्ध विच्छेदको हकमा ३५ दिनभित्र	निःशुल्क	
२	३५ दिन नाघेमा	५०।-	
३	बसाइसराईको हकमा आफ्नो गाउँपालिका भित्र	२००।-	
४	आफ्नो गाउँपालिका भन्दा बाहिर बसाइसराइ गरेमा	१००००।-	

ड.सम्पत्ति मूल्याङ्कन

क्र.सं.	विवरण	दर	कैफियत
१	न्यूनतम रु २०० मा नघट्ने गरी कुल आम्दानीको	०.०९%	